

Konferencja ornitologiczna Waterbirds Society w Wilhelmshaven 25–28 września 2013 r. Waterbirds Society Ornithological Conference in Wilhelmshaven 25–28 September 2013

Jacek Betleja

Dział Przyrody, Muzeum Górnośląskie
pl. Jana III Sobieskiego 2, 41-902 Bytom
e-mail: betleja@muzeum.bytom.pl

Mateusz Ledwoń

Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków
e-mail: ledwon@isez.pan.krakow.pl

Waterbirds Society skupia ornitologów zajmujących się ptakami wodnymi, głównie czaplami, mewami, rybitwami, a także ptakami morskimi: rurkonosymi, pingwinami i innymi. Siedziba Towarzystwa mieści się w Ameryce Północnej, jednak Waterbirds Society wychodzi poza Amerykę i czasami organizuje konferencje naukowe w innych rejonach świata. Tym razem konferencja, 37. z kolei, odbyła się w Europie, nad Morzem Północnym – w Wilhelmshaven w Niemczech. Co więcej, przechodziła ona płynnie w konferencję International Wader Study Group – innej międzynarodowej grupy ornitologów, która zajmuje się na co dzień ptakami siewkowymi.

Wybranie wybrzeża Morza Wattów na połączone spotkanie dwóch towarzystw nie było przypadkowe. To bardzo ważne miejsce dla ptaków wodnych i siewkowych – głównie w okresie ich wędrówki, w skali zachodniej Palearktyki. Ale najważniej-

szym powodem wyboru Wilhelmshaven była lokalizacja organizatora konferencji, czyli Instytutu Badania Ptaków „Vogelwarte Helgoland” i jednocześnie siedziba dyrektora naukowego tej instytucji, Petera H. Beckera, który z wielkim rozmachem i dbałością o szczegóły konferencję zorganizował. Łącznie na liście uczestników obu konferencji znalazło się 285 nazwisk z różnych krajów Europy, Ameryki Północnej, Afryki, Azji i Australii.

Na otwarciu obrad w pierwszym dniu krótkie wystąpienia miało wiele osób: organizatorzy, szefowie towarzystw, ale też burmistrz Wilhelmshaven. Standardowe mowy towarzyszące otwarciu urozmaiciło krótkie i efektowne wystąpienie zespołu perkusyjnego. Pierwszy wykład plenarny wygłosiła Emannuelle Cam; dotyczył on badań nad mewą trójpalczastą, prowadzonych we Francji nieprzerwanie od 35 lat. Dzięki niemu uzmysłowić można było sobie, jak wielkie znaczenie w badaniu czynników wpływają-

cych na zmiany cech populacji ptaków kolonijnych mają wieloletnie projekty. Jednak tematem dominującym w pierwszym dniu konferencji była rybitwa rzeczna i najwięcej prezentacji dotyczyło różnych aspektów życia tego właśnie gatunku. Prowadzone przez dziesiątki lat studia w koloniach rybitwy rzecznej w Ameryce Północnej i w Europie umożliwiają pokazanie zmian liczebności tego gatunku w różnych rejonach występowania. Tematem kolejnych kilku prezentacji było tworzenie modeli demograficznych, wyjaśnianie zmian liczebności populacji i opisywanie dynamiki populacji z użyciem skomplikowanych modeli matematycznych. Wiele prezentacji opierało się na danych uzyskanych w kolonii lęgowej w Wilhelmshaven, gdzie ponad 3 tysiące piskląt zaopatrzone w elektroniczne znaczniki wszczepiane pod skórę. Umożliwiło to automatyczną rejestrację pobytu ptaków w kolonii i zgromadzenie ogromnej liczby danych. Podobne tematy, dotyczące demografii, poruszane były także w przypadku rybitwy czarnej, która zmniejsza liczebność w Europie i w Ameryce Północnej na skutek zbyt niskiej przeżywalności dorosłych ptaków i niskiej produkcji młodych. Zmiany liczebności populacji u rybitw były również analizowane za pomocą modeli uwzględniających wpływ imigracji ptaków z zewnątrz. Wykład plenarny na koniec pierwszego dnia zgromadził pełną salę główną w Stad Halle w Wilhelmshaven. Wykład prowadził Ian Nisbet – nestor badań nad rybitwą rzezną, będącą jednym z najdokładniej przebadanych gatunków tak w Europie, jak i w Ameryce Północnej. Nisbet dokonał przeglądu badań prowadzonych na tym gatunku tak przez niego samego, jak i we współpracy z innymi uczonymi. Sukces lęgowy, produk-

tywność osobników o znanym wieku, historie życiowe znakowanych osobników, przeżywalność, wyniki użycia geolokatorów to tylko wybrane tematy, jakie zostały pokazane podczas tego błyskotliwego wykładu, zakończonego oklaskami na stojąco całej sali. Po wykładzie plenarnym Ian Nisbet podpisywał książkę dotyczącą rybitw, której jest współautorem. Późnym wieczorem odbyła się owocna i integrująca uczestników kongresu sesja posterowa. Można było też podziwiać bardzo solidnie przygotowane postery studentów między innymi z Ameryki Północnej i Niemiec.

Drugi dzień rozpoczął się od wykładu plenarnego Jacoba Gonzalesa-Solisa i traktował o badaniach wędrówek ptaków rurkonosych na Atlantyku. Zastosowanie najnowszych, elektronicznych technik badania wędrówek ptaków na oceanach umożliwiło wreszcie poznanie sposobów, często skomplikowanych, migracji ptaków morskich na ogromnych przestrzeniach.

Podobnie jak w pierwszym dniu wykłady odbywały się równolegle w dwóch salach. Tym razem prezentacje nie dotyczyły już rybitwy rzecznej, a zmian w populacjach mew w Ameryce Północnej i w Europie oraz analizy siedlisk i liczebności rybitw z rodzaju *Chlidonias*. W pojedynczych wykładach zajmowano się także ptakami blaskodziobymi, żurawiami, alkami i ponownie ptakami rurkonosymi. W popołudniowej sesji natomiast znalazło się pięć prezentacji traktujących o chemicznym skażeniu ptaków. Temat ten nie jest już jednak tak istotnym przedmiotem zainteresowań badaczy, jak miało to miejsce w poprzednich dekadach. Następnym wieczornym wykładem plenarnym Hansa-Ulricha Petera dotyczył badań i ochrony pta-

ków morskich na Antarktydzie. Globalne ocieplenie wpływa znacząco na ptaki w tamtym odległym regionie, a jego efektem bywa wzrost populacji niektórych gatunków. Był to kolejny wykład, który podkreślił znaczenie wieloletnich badań monitoringowych i na którym jednocześnie uczestnicy mieli okazję poznać wyniki badań nad kolejną grupą ptaków wodnych – pingwinami. Pod koniec dnia w osobnej sali odbyła się cicha aukcja, polegająca na licytowaniu różnych gadżetów ornitologicznych: książek, rzeźb ptaków, a nawet butelek z trunkami. Uczestnicy aukcji licytowali te rzeczy, wpisując swoje ceny na specjalnych kartkach, leżących obok każdego przedmiotu. Osoba z najwyższą zadeklarowaną kwotą przekazywała ją organizatorom aukcji i zabierała wygraną. Całość pieniędzy zgromadzonych w ten sposób przeznaczono na dofinansowanie podróży studentów na coroczne konferencje Waterbirds Society.

Trzeci dzień konferencji Waterbird Society był jednocześnie pierwszym dniem konferencji International Wader Study Group. Nie odbyły się wówczas żadne prelekcje, a jedynie wycieczki terenowe. Od wczesnych godzin rannych trwały wyjazdy w różne miejsca nad Morzem Wattów. Najwięcej osób wybrało wycieczkę na sławną wyspę Helgoland. Trzygodzinny rejs rozpoczął się w pobliskim porcie Bremerhaven i umożliwił obserwację ptaków morskich. Natomiast na wyspie można było zobaczyć, jak wiele ptaków gromadzi się tam podczas wędrówki. Pojawiły się nawet rzadkości, jak zaobserwowane przez uczestników dwie świstunki żółtawe. Słynne klify Helgolandu na końcu ścieżki spacerowej umożliwiły przyjrzenie się z bliska kolonii głuptaków – oglądanie tych ptaków z

odległości zaledwie kilku metrów to niesamowite przeżycie dla każdego ornitologa. Najważniejszym punktem wiedzania wyspy była jednak wizyta w centrum obrączkowania ptaków, gdzie znajdują się słynne pułapki do łapania ptaków, potocznie nazywane właśnie Helgolandami. Okazało się, że jedynie trzy takie pułapki, zresztą wcale nie ogromne, wypełniają w całości niewielki ogród, odgradzony murem od zabudowań i terenów zagospodarowanych turystycznie. Szczegółowa demonstracja, jak łapano są ptaki i wizyta w miejscu, gdzie się je obrączkuje, zakończyły wycieczkę na tej wyspie. Konieczność powrotu tym samym statkiem w ten sam dzień sprawiła, że uczestnicy nie mieli możliwości dłuższego obserwowania ptaków na Helgolandzie, niemniej jednak już samo poczucie atmosfery wyspy i zaznajomienie się z jej historią okazały się dla wszystkich bezcennym doznaniem.

Wieczorem na pokładzie statku „Arcona”, zacumowanego na stałe w Wilhelmshaven i będącego jednocześnie miejscem noclegowym sporej części uczestników konferencji, pojawiła się znaczna grupa „siewkarzy”. Prezentowali oni archiwalne zdjęcia i filmy z wyprawy sprzed 40 lat do Mauretanii, do kultowego miejsca, gdzie nad zatoką Banc d’Arguin zimują ptaki siewkowe.

Ostatni dzień konferencji Waterbird Society rozpoczął się od wykładu plenarnego o podgatunku rycyka rozmnażającego się na Islandii, który w przeciwieństwie do rycyków na kontynencie europejskim, ma się całkiem dobrze. Skomplikowane strategie życiowe populacji zamieszkujących w różnych środowiskach na lęgowiskach i zimowiskach zostały bardzo przejrzysto przedstawione na prostych wykresach i schema-

Fot. 1. Mateusz Ledwoń podczas wygłaszania prezentacji o ekspansji rybitwy białowąsej w Polsce (fot. R. Nagel)

Photo 1. Mateusz Ledwoń presenting the results of his studies on Whiskered Tern expansion in Poland

tach. Jeszcze raz można było się przekonać, że długoterminowe badania w zespołach złożonych zarówno z naukowców, jak i amatorów, np. lokalizujących znakowane ptaki, są podstawą do wyciągania wielu wartościowych wniosków i znaczącego poszerzania wiedzy ornitologicznej. Kolejne wykłady stanowiły mieszankę zagadnień związanych z ptakami wodnymi, np. czaplami i siewkowymi. Kilka prezentacji dotyczyło także wyników badań ptaków siewkowych nad Morzem Wattów.

Wieczorem odbył się pożegnalny bankiet Waterbirds Society, gdzie w rodzinnej atmosferze i przy suto zastawionych stołach odbyło się oficjalne zakończenie konferencji. Za najlepsze wystąpienia i najbardziej interesująco przygotowane postery wyróżnieni zostali studenci. Natomiast Peter Becker wraz z grupą 15 współpracowników otrzymał od całej sali owacje na stojąco

za perfekcyjną organizację międzynarodowego spotkania. Następne konferencje Waterbirds Society odbędą się w roku 2014 w Meksyku, a w roku 2015 w USA.

Summary

The list of participants of the 37th Waterbirds Society conference, which took place in Wilhelmshaven in Germany, included 285 names from all over the world, together with the authors of the present report – members of the Upper Silesian Ornithological Society. During 4 days, 6 plenary lectures were presented, together with several dozen thematic lectures, a poster session, silent auction and goodbye banquet. One of the days was devoted to field trips, with the most popular trip to the Helgoland island, including a visit to a famous bird ringing site located there.

Errata do „Ptaków Śląska” nr 19 (2012)

Str. 35

W artykule „Stan populacji i ochrona strefowa rzadkich gatunków ptaków szponiastych Accipitriformes i bociana czarnego *Ciconia nigra* w województwie śląskim w latach 2001-2007” (Henel 2012), umieszczono abstrakt zawierający błędne dane liczebnościowe. W związku z tym poniżej zamieszczono właściwą wersję abstraktu:

Abstrakt

W województwie śląskim w latach 2001-2007 spośród strefowych, gniazdujących na drzewach gatunków ptaków stwierdzono gniazdowanie bociana czarnego i bielika. Za prawdopodobne uznano gniazdowanie kani czarnej i orlika krzykliwego w nizinnej części województwa oraz orła przedniego w Beskidach. Liczebność bociana czarnego w okresie badań oceniono na 39-50 par lęgowych. Liczebność bielika wzrosła z 3 par lęgowych w r. 2001 do 8 par w r. 2007. Sukces gniazdowy bielika ($N=26$) wyniósł średnio 57%, liczba młodych na zajęte gniazdo wynosiła 0,96, a na gniazdo z sukcesem 1,67. Dla ochrony miejsc rozrodu gatunków strefowych w latach 2001 – 2007 czynnych było łącznie 28 stref ochronnych (od 12 do 22 w kolejnych latach). Średnia powierzchnia strefy ochrony całorocznej bielika wynosiła 19,71 ha (zakres: 5,82–94,92 ha, $N=11$), a średnia powierzchnia strefy ochrony całorocznej i okresowej łącznie 59,86 ha (zakres: 30,74–157,91 ha, $N=11$). Średnia powierzchnia strefy ochrony całorocznej bociana czarnego wynosiła 9,06 ha (3,1–24,94 ha, $N=16$), a całej strefy 54,83 ha (20,86–154,15 ha, $N=16$). Stwierdzono 12 przypadków (11%, $N = 114$) naruszeń zasad ochrony w strefach ochronnych.

str. 35

W 6 wierszu od góry angielskiego abstraktu jest: 39-40 breeding pairs, powinno być: 39-50 breeding pairs.

Str. 80

Wiersz drugi od góry, jest (Burfield i van Bommel 2004), powinno być (BirdLife International 2004).

Str. 90

W polskim podpisie do fot. 2. Widnieje data 12.03.2012, powinno być 12.04.2012.

Str. 122

Wiersz 3 od dołu, jest (2012a, powinno być (www.komisja.faunistyczna.pl).